

สรุปผลการวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบในการตรากฎหมาย
ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๑. สรุปความจำเป็นในการตรากฎหมาย

โดยที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญามาร์ราเคซ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้ว สำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ (Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disabled) ซึ่งสนธิสัญญาดังกล่าวกำหนดให้รัฐภาคีบัญญัติกฎหมายภายในเพื่อรองรับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อให้คนตาบอด คนพิการทางการเห็น หรือคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ และแม้ว่าพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการแล้ว แต่ยังมีบางประเด็นไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติในสนธิสัญญามาร์ราเคซ จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ให้รวมถึงการเผยแพร่ต่อสาธารณชนเพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาดังกล่าว

๒. สรุปการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

๒.๑ สรุปความเห็นจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญามาร์ราเคซ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙

ในการประชุมดังกล่าว ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นตรงกันว่า สนธิสัญญามาร์ราเคซ มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการของไทยที่จะสามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศที่ไม่สามารถเข้าถึงได้อันเนื่องมาจากความพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวรรณกรรมหรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางศิลปะ วิชาการหรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทั้งนี้ นายมณฑิเตอร์ บุญตัน ประธานอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นว่า องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) ได้ให้การรับรองสนธิสัญญามาร์ราเคซเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้ว สำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ โดยให้รัฐภาคีสามารถทำซ้ำ ดัดแปลง จำหน่ายแจกจ่าย รวมถึงเผยแพร่งานที่มีการโฆษณาแล้วในรูปแบบของงานที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ (Accessible Format) และสามารถแลกเปลี่ยนงานนั้นข้ามพรมแดนระหว่างรัฐภาคีได้ (Cross border) โดยผ่านองค์กรที่ได้รับการรับรองและไม่จำเป็นต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใด ซึ่งสนธิสัญญาฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อคนพิการของไทยที่จะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของต่างประเทศ

๒.๒ สรุปความเห็นจากการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

(๑) ความเห็นเกี่ยวกับองค์กรที่จะได้รับประโยชน์จากข้อยกเว้นการละเมิดเพื่อประโยชน์ของคนพิการ (ในร่างกฎหมายที่เสนอต่อที่ประชุม : ใช้คำว่า “องค์กรผู้จัดทำ”)

- สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย และสมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย เห็นว่า ไม่ควรกำหนดให้ “ผู้จัดทำ” สามารถทำซ้ำหรือดัดแปลง แต่ควรให้เฉพาะองค์กรกระทำได้

- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และสมาคมการค้าผู้ประกอบการธุรกิจบันเทิงไทย เห็นว่า “องค์กรผู้จัดทำ” ต้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคนพิการ และต้องรับรองโดยรัฐ

(๒) ความเห็นเกี่ยวกับประเภทของความพิการที่จะเป็นผู้ได้รับประโยชน์ (ในร่างกฎหมายที่เสนอต่อที่ประชุม : ผู้ได้รับประโยชน์ คือ คนพิการทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง)

- สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่า ผู้ได้รับประโยชน์ และประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ตามร่าง พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ฯ ให้สิทธิมากกว่าที่สนธิสัญญามาร์ราเคซกำหนดไว้

- สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย เห็นว่า ผู้ได้รับประโยชน์ตามร่างกฎหมายนี้ควรกำหนดตามประเภทของความพิการในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยจะมีขอบเขตการกระทำที่ได้รับข้อยกเว้นมาน้อยเพียงใดให้พิจารณาตามสภาพปัญหาและอุปสรรคที่คนพิการแต่ละประเภทมี

- สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย เห็นว่า ควรเพิ่มประเภทคนพิการทางการเคลื่อนไหวให้เป็นผู้ได้รับประโยชน์ด้วย

- สมาพันธ์สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติ เห็นว่า ควรแยกสิทธิที่จะได้รับข้อยกเว้นสำหรับผู้พิการแต่ละประเภทที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้อันเนื่องมาจากความบกพร่อง ไม่ควรให้สิทธิแก่ผู้พิการทุกประเภทเหมือนกันหมดแบบเหมารวม

(๓) ความเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ต่อสาธารณชนที่ได้รับข้อยกเว้น (ในร่างกฎหมายที่เสนอต่อที่ประชุม : กำหนดให้องค์กรผู้จัดทำสามารถเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ผู้จัดทำหรือองค์กรผู้จัดทำได้มีการทำซ้ำหรือดัดแปลงไว้แล้ว หรือสำนักงานที่ได้รับจากองค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ)

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่า ด้วยเหตุที่การเผยแพร่ต่อสาธารณชนตามกฎหมายไทยตีความอย่างกว้าง จึงอาจต้องคำนึงถึงความได้เปรียบเสียเปรียบ เนื่องจากการที่กำหนดให้สิทธิที่กว้างกว่า และประเภทของงานที่อนุญาตมากกว่า อาจทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบจากการที่กฎหมายในประเทศภาคีอื่นๆ กำหนดให้สามารถทำได้เฉพาะงานวรรณกรรมและงานศิลปกรรม ซึ่งเป็นไปตามที่สนธิสัญญามาร์ราเคซกำหนดขั้นต่ำไว้ก็ได้

- สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย เห็นว่า ควรปรับถ้อยคำว่า “การเผยแพร่ต่อสาธารณชน” เป็นคำว่า “ให้ปรากฏต่อสาธารณชนผู้เป็นคนพิการ”

- สมาคมทฤษฎีสันทางปัญญาแห่งประเทศไทย เห็นว่า คำว่า “การเผยแพร่ต่อสาธารณชน” เป็นคำที่กว้าง และอาจถูกตีความรวมถึงการนำงานขึ้นบน Youtube ซึ่งยังคงต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ เนื่องจากบุคคลที่เข้าถึงงานได้ไม่ใช่เฉพาะผู้พิการเพียงกลุ่มเดียวแต่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน และอาจมีการใช้ข้อยกเว้นสำหรับคนพิการขึ้นมากล่าวอ้างได้

- สมาคมการค้าผู้ประกอบการธุรกิจบันเทิงไทย เห็นว่า สนธิสัญญาอาร์ราเคชไม่รวมงานสิ่งบันทึกเสียง และงานแพร่เสียงแพร่ภาพ ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้มีการทำซ้ำ หรือทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนในงานเพลง ภาพยนตร์ หนังสือ หรืองานแอนิเมชันทั้งหลาย

๒.๓ สรุปความเห็นจากการเผยแพร่ในเว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐

(๑) คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ มีข้อเสนอแนะต่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ดังนี้

- เจตนารมณ์ของสนธิสัญญาอาร์ราเคช เป็นการกำหนดข้อยกเว้นเพื่อให้คนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์สามารถเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์ได้ แต่บทบัญญัติใน (๑) ของมาตรา ๓๒/๔ “ทำซ้ำหรือดัดแปลงโดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์และได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย” เป็นการบัญญัติให้การทำซ้ำหรือดัดแปลงต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งอาจขัดต่อเจตนารมณ์และบทบัญญัติของสนธิสัญญาอาร์ราเคช จึงขอให้แก้ไขเป็น “ทำซ้ำหรือดัดแปลง...โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์...”

- คำว่า “คนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์” (Print Disabled) ตามเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาอาร์ราเคชหมายความรวมถึงคนพิการทุกประเภทที่มีข้อจำกัดในการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ จึงขอให้เพิ่มความในมาตรา ๓๒/๔ วรรคหนึ่ง โดยเพิ่มคำว่า “การเคลื่อนไหว” ระหว่างคำว่า “การได้ยิน” และ “สติปัญญา” เพื่อให้ครอบคลุมถึง คนพิการรุนแรงซึ่งไม่สามารถใช้มือในการอ่านหนังสือได้ด้วย

(๒) ศูนย์กฎหมายสุขภาพและจริยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มธ./กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค แสดงความเห็น ว่า เห็นด้วยในหลักการของร่าง พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ฯ ฉบับรับฟังความเห็นนี้ แต่ควรปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาโดยตัดข้อความ “โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์” ออก เนื่องจากองค์กรผู้จัดทำเป็นหน่วยงานของรัฐ มูลนิธิ สมาคม ฯลฯ มิได้ใช้งานลิขสิทธิ์เพื่อหากำไรหรือจำหน่ายอยู่แล้ว หากได้ซื้องานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย จึงไม่ควรถูกขออนุญาตอีก มิฉะนั้น จะเป็นการดำเนินการแบบ ๒ มาตราฐาน ไม่สอดคล้องกับมาตรา ๓๒ เนื้อหาที่ควรแก้ไขมีดังนี้

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๒/๔ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

“มาตรา ๓๒/๔ การกระทำใดๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลงโดยองค์กรผู้จัดทำซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ที่นำออกโฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้ว และได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยองค์กรผู้จัดทำซึ่งสำเนางานที่ได้จัดทำขึ้นตาม (๑) รวมถึงสำเนาที่ได้รับจากองค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ

ทั้งนี้ รูปแบบของการทำซ้ำหรือดัดแปลงตามความจำเป็นของคนพิการ องค์กรผู้จัดทำ และองค์กรผู้จัดทำในต่างประเทศ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเพื่อทำซ้ำหรือดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

(๓) สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย เสนอความเห็น ๓ ประการว่า

- ในมาตรา ๓๒/๔ ขอให้เพิ่มคำว่า “การเคลื่อนไหว” ระหว่าง “การได้ยิน” และ “สติปัญญา” เพื่อให้ครอบคลุมถึงคนพิการรุนแรงซึ่งไม่สามารถใช้มือในการอ่านหนังสือได้ด้วย ตามเจตนารมณ์ของคำว่า “คนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์” (Print Disabled) ในสนธิสัญญาอาร์ราเคช

- คำว่า “โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์” หมายความว่าอย่างไร หมายถึง “ยินยอมให้ทำซ้ำหรือดัดแปลง” หรือ “ยินยอมให้โฆษณา” โดยถ้าหมายถึงว่า “ยินยอมให้ทำซ้ำหรือดัดแปลง” จะยังเป็นการจำกัดสิทธิคนพิการให้ต้องไปขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนถึงจะกระทำการดังกล่าวได้ การที่คนพิการไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ด้วยเหตุแห่งความพิการนั้นๆ ก็เป็นเหตุผลที่เพียงพอแล้ว ควรจะสามารถทำซ้ำดัดแปลงได้ แม้เจ้าของลิขสิทธิ์จะให้ความยินยอมหรือไม่ก็ตาม

(๔) นายราชภัฏ สุ่มจินดา (ไม่ทราบสังกัด) เห็นว่า ถ้อยคำของมาตรา ๓๒/๔ (๑) ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าที่มีการเพิ่มเติมใหม่นั้น กำหนดเงื่อนไขว่าผู้จัดทำต้องมีสภาพเป็นองค์กร หรือจัดทำในนามองค์กร ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่เคยเห็นการทำซ้ำ ฯลฯ เพื่อประโยชน์ของผู้พิการนั้นบุคคลธรรมดาก็สามารถกระทำได้ โดยไม่ต้องอาศัยสภาพของความเป็นองค์กร จึงสงสัยว่าการตีความมาตรา ๓๒/๔(๑) นั้น เป็นการจำกัดเฉพาะกลุ่มองค์กรให้มีการทำซ้ำหรือเผยแพร่งานสำหรับผู้พิการเพียงกลุ่มเดียวหรือไม่

๒.๔ สรุปความเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชั้นการพิจารณาของ คณะรัฐมนตรี

(๑) กระทรวงวัฒนธรรม เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนของที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) ซึ่งเป็นการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เพื่อให้คนตาบอด คนพิการทางการเห็น หรือคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในสังคมในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อย่างเพียงพอ และเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาอาร์ราเคซ

(๒) ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เห็นว่า โดยหลักการการปรับปรุงพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาอาร์ราเคซ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้ว สำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น หรือคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ จะทำให้ประเทศสามารถใช้ประโยชน์จากสนธิสัญญาดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนพิการของไทยจะสามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศในงานวรรณกรรมหรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางศิลปวิทยาการหรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ นับว่ามีเหตุผลและความเหมาะสม จึงให้ความเห็นชอบเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

(๓) กระทรวงการต่างประเทศ พิจารณาแล้วไม่ขัดข้องต่อร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนของที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาอาร์ราเคซ และเห็นว่าการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาอาร์ราเคซ เป็นการเสริมการปฏิบัติตามพันธกรณีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีในข้อ ๔ เรื่องความสามารถในการเข้าถึง และข้อ ๓๐ เรื่องการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม นันทนาการ การผ่อนคลายยามว่าง และกีฬา อีกทั้งยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งนี้ คณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะให้ไทยเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาอาร์ราเคซโดยเร็ว นอกจากนี้การเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาอาร์ราเคซ ยังเป็นประโยชน์และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทย โดยเป็นพัฒนาการสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนที่สะท้อนความมุ่งมั่นและตั้งใจของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคนพิการของไทยจะได้รับประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะสามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะงานวรรณกรรม หรือสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นข้อมูลทางศิลปวิทยาการหรือข่าวสารความรู้ที่อำนวยความสะดวกการพัฒนาคุณภาพชีวิต และศักยภาพของคนพิการ

(๔) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เห็นว่า ควรให้ความเห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนของที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาอาร์ราเคซ ซึ่งจะเป็ประโยชน์

สำหรับคนพิการในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ต่างๆ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ โดยมีข้อสังเกตว่า เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่องค์กรผู้จัดทำทั้งในและต่างประเทศในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของคนพิการให้มากยิ่งขึ้น กระทรวงพาณิชย์ควรจัดให้มีการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหน่วยงานราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับรูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการเพื่อทำซ้ำ หรือดัดแปลง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณากร่างประกาศกระทรวงให้มีความชัดเจน เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อคนพิการอย่างแท้จริงต่อไป

(๕) กระทรวงศึกษาธิการ เห็นว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ตามความจำเป็น พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการไว้ โดยมีขอบเขตที่ให้ประโยชน์กับคนพิการในเรื่องประเภทของคนพิการ และประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์กว้างกว่าสนธิสัญญามาร์ราเคซแล้วก็ตาม แต่ก็มีบางประเด็นที่ยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติในสนธิสัญญามาร์ราเคซ เช่น ขอบเขตของสิทธิที่กำหนดให้เป็นข้อยกเว้นของการละเมิด โดยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ กำหนดเฉพาะสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ ขณะที่สนธิสัญญามาร์ราเคซ ให้รวมถึงสิทธิในการจำหน่าย และสิทธิในการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน (สิทธิเผยแพร่ต่อสาธารณชน) เป็นต้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการไทยที่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวรรณกรรมหรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางศิลปวิทยาการ หรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบทบัญญัติในสนธิสัญญามาร์ราเคซ จึงเห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ

๒.๕ สรุปความเห็นในขั้นการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๖) ได้ประชุมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ รวม ๕ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๐ โดยในการประชุมได้เชิญนายมนเฑียร บุญตัน ประธานอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้าร่วมชี้แจงกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาด้วย สรุปความเห็นในขั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ดังนี้

(๑) นายมนเฑียร บุญตัน เสนอว่า ควรเพิ่มเติมประเภทคนพิการทางการเคลื่อนไหว ในร่างมาตรา ๓๒/๔ ให้เป็นผู้ได้รับประโยชน์ตามข้อยกเว้นนี้ด้วย เนื่องจากตามสนธิสัญญามาร์ราเคซ Article 3 (C) มีการกล่าวถึงคนพิการที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวในการเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น บุคคลที่เป็นอัมพาตตั้งแต่คอลงมา ตัวอย่างเช่น ศาสตราจารย์ สตีเฟน ฮอว์กิง ซึ่งมีความรู้ความสามารถที่จะทำประโยชน์ได้อย่างมากมาย แต่ด้วยข้อจำกัดของสภาพทางกายทำให้ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบปกติได้ ทั้งนี้ การเพิ่มเติมดังกล่าวไม่เกินไปกว่าเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาฯ

(๒) คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ สรุปได้ดังนี้

- ปรับปรุงถ้อยคำในหลักการและเหตุผลเล็กน้อย เพื่อให้เจตนารมณ์ในการแก้ไขกฎหมายมีความชัดเจนขึ้น

- ปรับปรุง คำว่า “องค์กรผู้จัดทำ” เป็นคำว่า “องค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับ” เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบทในสนธิสัญญามาร์ราเคซ Article 2 (c) ที่กำหนดว่า “authorized entity” means an entity that is authorized or recognized by the government...”

- เพิ่มประเภทความบกพร่องของคนพิการที่ได้รับประโยชน์ ให้รวมถึงความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวด้วย เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของสนธิสัญญามาร์ราเคซที่รวมถึงผู้ที่มีความบกพร่องทางกายภาพ เช่น ไม่สามารถถือหรือหยิบจับหนังสือได้

- เปลี่ยนจากการกำหนดความพิการอื่นที่ได้รับประโยชน์ในกฎกระทรวง เป็นให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้การดำเนินการกำหนดประเภทของความพิการที่จะได้รับประโยชน์มีความคล่องตัว

๓. สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายอย่างรอบด้าน

ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ สำหรับคนพิการเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคซ อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

๓.๑ ผลกระทบเชิงบวก

คนพิการที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว สติปัญญา หรือ การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นๆ จะเป็นผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเสมอภาคและมีความเท่าเทียมกันทางสังคมในการได้รับและเข้าถึงข้อมูลทางศิลปวิทยาการ หรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งหนังสือที่อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพในการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง

จากข้อมูลการจดทะเบียนของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ณ เดือนกันยายน ๒๕๖๐ พบว่า ในประเทศไทยมีคนพิการทางการเห็นจำนวน ๑๘๗,๒๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓๕ ของคนพิการทั้งหมด ในขณะที่มีข้อมูลระบุว่าหนังสือที่มีการจัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่คนพิการทางสายตาสสามารถเข้าถึงได้ (Accessible Format) เช่น ตัวอักษรขนาดใหญ่ หนังสือเสียง หรือหนังสืออักษรเบรลล์ มีอยู่เพียงไม่กี่ร้อยเล่ม ๗ อีกทั้ง หนังสือสำหรับความผิดปกติของคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์บางประเภทยังมีอยู่น้อยมากและพบว่าเป็นหนังสือที่จำหน่ายในต่างประเทศเกือบทั้งหมด เช่น คนพิการทางการเรียนรู้ (Dyslexia) ซึ่งเป็นความผิดปกติของสมอง ทำให้มองเห็นตัวอักษรสลับที่และมีปัญหาในการสะกดคำ ต้องอาศัยหนังสือที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษให้อ่านและสะกดคำได้ ทำให้ปัจจุบันหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ที่อ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ หรือเพื่อพัฒนาศักยภาพคนที่มีความบกพร่องต่างๆ มีอยู่อย่างจำกัด และนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมระหว่างผู้ใช้งานลิขสิทธิ์ทั่วไปกับผู้ใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นคนพิการ

นอกจากนี้ แม้ว่ามาตรา ๓๒ (๙) ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ จะกำหนดข้อยกเว้นสำหรับการทำซ้ำหรือดัดแปลงเพื่อประโยชน์ของคนพิการไว้แล้ว แต่ข้อยกเว้นดังกล่าวยังไม่รวมถึงการเผยแพร่งานที่ได้จัดทำขึ้น ทำให้องค์กรที่ทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของคนพิการไม่สามารถนำสำเนางานที่ได้จัดทำขึ้นในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ไปแจกจ่ายเพราะอาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ และการจัดทำขึ้นใหม่ทั้งหมดมีต้นทุนสูง ต้องมีเครื่องมือเฉพาะ จึงทำให้ที่ผ่านมาคนพิการยังไม่ได้รับประโยชน์จากข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เรื่องนี้เต็มที่

สนธิสัญญามาร์ราเคซเป็นสนธิสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการจัดทำหนังสือหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้อยู่ในรูปแบบที่คนพิการทางสายตาและผู้พิการทางสื่อสิ่งพิมพ์สามารถเข้าถึงได้ และอนุญาตให้เผยแพร่สำเนางานดังกล่าวให้แก่ผู้รับประโยชน์หรือองค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับซึ่งอยู่ในรัฐภาคีอื่นได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ สนธิสัญญาได้กำหนดประเภทคนพิการที่เป็นผู้ได้รับประโยชน์เริ่มจากแคบที่สุดที่เห็นเป็นประจักษ์ คือ คนตาบอด (blind) รองลงมาคือ คนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น (visual impairment) และท้ายที่สุดคือ คนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ (Print Disabled) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์สื่อสิ่งพิมพ์ด้วยวิธีปกติ เช่น คนพิการทางการเรียนรู้ (Dyslexia) คนที่มีความบกพร่องทางร่างกายจนไม่สามารถจับ ถือ หรือเปิดหนังสือได้

การปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ในส่วนที่เกี่ยวข้องข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการนี้ กำหนดขอบเขตผู้ได้รับประโยชน์กว้างกว่าที่สนธิสัญญามาร์ราเคซกำหนด เนื่องจากรวมถึงคนพิการที่เป็นผู้ได้รับประโยชน์อยู่แล้วตามมาตรา ๓๒ (๙) ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ คือ คนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางการได้ยิน การเคลื่อนไหว สติปัญญาหรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่น ซึ่งสอดคล้องกับสนธิสัญญามาร์ราเคซที่ไม่ตัดสิทธิประเทศสมาชิกที่จะกำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์กว้างกว่าที่สนธิสัญญามาร์ราเคซกำหนดได้ ดังนั้น ผู้ได้รับประโยชน์ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงได้แก่ คนพิการที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว สติปัญญา หรือ การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยสามารถสรุปจำนวนจากข้อมูลการจดทะเบียนของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ณ เดือนกันยายน ๒๕๖๐ ได้ดังนี้

ประเภทความพิการ	จำนวนคนพิการ
๑. ทางการเห็น	๑๘๗,๒๔๙ คน ร้อยละ ๑๐.๓๕
๒. ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย	๓๓๒,๒๙๔ คน ร้อยละ ๑๘.๓๗
๓. ทางสติปัญญา	๑๒๖,๖๐๔ คน ร้อยละ ๗.๐๐
๔. ทางการเรียนรู้	๘,๗๒๖ คน ร้อยละ ๐.๔๘
รวม	๖๕๔,๘๗๓ คน

จากข้อมูลข้างต้น ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวกจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายมีอย่างน้อย ๖๕๔,๘๗๓ คน ทั้งนี้ ในปัจจุบันยังไม่มี การสำรวจข้อมูลคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น คนพิการทางการเรียนรู้ (Dyslexia) หรือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ความบกพร่องทางร่างกายเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ ในขั้นนี้จึงยังไม่มีข้อมูลจำนวนคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ เนื่องจากตามกฎหมายไทยยังไม่เคยมีการบัญญัติผู้พิการประเภทนี้ไว้

๓.๒ ผลกระทบเชิงลบ

เจ้าของลิขสิทธิ์ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับผลกระทบเชิงลบ เว้นแต่เจ้าของลิขสิทธิ์ที่จำหน่ายงานในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้อยู่แล้วอาจมีรายได้จากการจำหน่ายลดลงบ้างเล็กน้อย เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้เพิ่มเติมข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการให้รวมถึงการเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย ทำให้องค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับสามารถเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงที่ได้จัดทำขึ้นเอง หรือได้รับจากองค์กรอื่นให้กับคนพิการได้ โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

อย่างไรก็ดี เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบแก่เจ้าของลิขสิทธิ์มากเกินไปจนสมควร ร่างพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้กำหนดให้การกระทำที่รับช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ต้องเป็นการกระทำที่ไม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ คำว่า ต้องเป็นการกระทำที่ไม่ ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือน ถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการ คัดลอกงานวรรณกรรมและศิลปกรรม (Berne Convention) (Article ๙ (๒)) ความตกลงว่าด้วย สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS Agreement) (Article ๑๓) และสนธิสัญญาว่าด้วย ลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Treaty) (Article ๑ D (๑) และ (๒)) ประกอบกับมีหลายประเทศที่ได้มีการขยายกลุ่มผู้พิการที่ได้รับประโยชน์ครอบคลุมไปถึงสติปัญญาและ การได้ยินด้วย เช่น ประเทศแคนาดา สิงคโปร์ และออสเตรเลีย

สำหรับข้อกังวลในเรื่องการเผยแพร่ต่อสาธารณชนที่ไม่ใช่ผู้พิการ ตามร่างมาตรา ๓๒/๔ วรรคแรก กำหนดว่า “การกระทำใดๆดังต่อไปนี้ เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ อันเนื่องมาจากความบกพร่อง.....” เป็นการจำกัดว่าการเผยแพร่ต่อสาธารณชนจะต้องเผยแพร่ต่อผู้พิการ เฉพาะที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้เพราะเหตุแห่งความพิการเท่านั้น มิใช่เป็นการทั่วไป ประกอบกับ จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการทำซ้ำ ดัดแปลง และเผยแพร่ในประกาศกระทรวงพาณิชย์ให้มีความรัดกุมและก่อให้เกิดผลกระทบแก่เจ้าของลิขสิทธิ์น้อยที่สุด

ทั้งนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ชี้แจงในการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากเจ้าของลิขสิทธิ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิด ลิขสิทธิ์สำหรับคนพิการ) เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามาร์ราเคช เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ แล้ว และภาคเอกชนมีความเข้าใจในเหตุผลความจำเป็น เนื่องจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับประโยชน์ที่คนพิการจะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยสิทธิในการเข้าถึงหนังสือเรียนของ นักเรียนพิการทางการเห็น : มุมมองของสำนักพิมพ์เจ้าของลิขสิทธิ์ โดย ดร. อิศวรา ศิริรุ่งเรือง ภาควิชาฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล มกราคม ๒๕๕๘ โดยผลการวิจัยสรุปได้ว่า จากสัดส่วนของนักเรียนพิการทางการเห็นเป็นจำนวนที่น้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่มีการมองเห็นปกติ สำนักพิมพ์จึงไม่คิดว่าการผลิตหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดในรูปแบบสื่อทางเลือกอย่างอักษรเบรลล์ อักษรขยาย หรือหนังสือเสียง จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจของสำนักพิมพ์

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

๔.๑ ประชาชนจะมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นในเรื่องใด อย่างไร และเพียงใด หรือเป็น การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด

คนพิการที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นๆ จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการได้รับประโยชน์ในการเข้าถึงหนังสือและตำราเรียน ต่างๆ ที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถของมนุษย์ โดยเฉพาะงานอันมีลิขสิทธิ์จากต่างประเทศที่เป็น งานวรรณกรรม หรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางศิลปะวิทยาการหรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งหนังสือที่ อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งจะได้รับประโยชน์และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ดังนี้

(๑) การพัฒนาตนเองด้วยตนเอง คนพิการจะมีชีวิตร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในสังคมนั้น มีการพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิต โดยไม่มีความผิดแผก ต่างต่างมากนักกับคนทั่วไปในสังคม มีความพยายามในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน มีพฤติกรรม ทำที่ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนการดำเนินวิถีชีวิตที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม

(๒) การพัฒนาตนเองด้วยการศึกษา การฝึกทักษะช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการวางรากฐานชีวิตของคนพิการทุกประเภท เพราะการศึกษาถือเป็นหัวใจของการพัฒนาให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการมีอาชีพและการงานที่มั่นคง สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการรับรู้ความเป็นไปในสังคม มีความรู้และเท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว อันเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจในการปรับตัว ปรับใจ ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้โดยปกติสุข

(๓) สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนพิการสามารถเอาชนะต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งหมายรวมถึงปัญหาที่เกิดจากอุปสรรคและข้อเสียเปรียบจากสภาพความพิการของตนเอง และอุปสรรคต่อทัศนคติของบุคคลในสังคมและบุคคลรอบข้างตลอดจนสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังนั้น เมื่อคนพิการมีความเชื่อมั่นในตนเอง จะเป็นคนพิการที่ยอมรับตนเองได้ และจะเป็นคนที่ไม่คิดว่าตนเองมีปมด้อย

๔.๒ เศรษฐกิจหรือสังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เพียงใด

ประชากรถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรใดๆ และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติได้มากน้อยเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการให้โอกาสกับประชากรทั่วไปและประชากรที่ถูกเรียกว่า “คนพิการ” ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เปิดโอกาสให้กับประชากรคนพิการที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นๆ ได้รับความรู้ และข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ เกิดความเสมอภาค และมีความเท่าเทียมกันในการเข้าถึง ศิลปะวิทยาการ มีผลให้ประชากรผู้พิการได้รับความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิตโดยทั่วหน้ากัน จึงถือเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
